

Diecézna škola viery

Siedme a desiate Božie prikázanie

7. B.P. - Nepokradneš

- nachádzame až na troch miestach v Biblii (Ex 20,15; Dt 5,19; Mt 19,18)
- KKC 2402: Na začiatku Boh zveril zem s jej zdrojmi **spoločnému spravovaniu ľudstva**, aby sa o ňu staralo, ovládalo ju prácou a tešilo sa z jej plodov. Stvorenia sú určené celému ľudskému pokoleniu. No zem je **rozdelená** medzi ľuďmi, aby zaistila bezpečnosť ich života, ktorý je vystavený biede a ohrozovaný násilím.
- **Nadobúdanie vlastníctva** pozemských dohier je oprávnené, aby sa zabezpečila sloboda a dôstojnosť osôb, aby sa každému umožnilo postarať sa svoje základné potreby a o svoje základné potreby a o potreby tých, ktorých má na starosti. Vlastníctvo má umožniť, aby sa medzi ľuďmi prejavovala **prirodzená solidarita**.

10. B.P. nebudeš žiadostivo túžiť po majetku cudzieho človeka

- Nebudeš žiadostivo túžiť... po ničom, čo patrí Tvojmu blížnemu! (Ex 20,17).
- Zakazuje **túžbu** po majetku cudzieho človeka, ktorá je koreňom krádeže, lúpeže, a podvodu
- Zakazuje **chamtivosť** a túžbu bez miery si privlastňovať pozemské dobrá.
- Zakazuje **nezriadenú žiadostivosť** pochádzajúcu z nemiestnej túžby po bohatstve a jeho moci.
- Vyžaduje odstrániť z ľudského srdca **závisť** – jeden z hlavných hriechov.

Základné hodnoty a princípy

- **Negatívna stránka** zakazuje každý úkon, ktorým sa narúša právo blížneho na hmotné i nehmotné dobrá.
- **Pozitívna stránka** predpisuje rešpektovanie práva blížneho na hmotný a nehmotný majetok, inými slovami povedané, predpisuje zachovávanie spravodlivosti a zakazuje konanie nespravodlivosti.

- Základným princípom je **spravodlivosť** - dať každému to čo mu patrí
- Vlastníctvo: každý má právo vlastniť majetok
 - Vyššie – spoločnosť, štát
 - Nižšie - súkromné
- Spoločenská hypotéka na vlastníctvo – slúžiť aj iným

Princípy vlastníctva vecí

- ***Vec volá po svojom vlastníkovi*** – pokiaľ žije vlastník a nestratil právo na vlastnenie, nemôže byť bez náhrady zbavený vlastníctva.
- ***Vec prináša úžitok vlastníkovi.***
- ***Vec zaniká svojmu vlastníkovi.*** Ak svojvoľne niekto iný spôsobí zánik veci, musí ten vynahradiť vlastníkovi primeranú škodu.
- ***Z cudzej veci nie dovolené sa obohacovať.***
- ***V pochybnostiach, kto je spravodlivým vlastníkom veci, je na tom lepšie kto je jej držiteľom.***
- ***V krajnej núdzi sa stávajú všetky veci potrebné pre záchranu života spoločným vlastníctvom.***

- Užívanie veci - je právo používať cudziu vec
- Držanie veci - je aktuálna prítomnosť veci u držiteľa
 - zákonné
 - nezákonné
 - dobromyseľné
 - zlomyseľné
 - pochybné

Spôsoby nadobúdania majetku

- **Prvotné zaujatie** – privlastnenie si veci, ktorá nikomu nepatrí
- **Nájdenie veci**– je to taká vec, ktorá má, alebo mala vlastníka (poklad – zakopaná vec a nálezcovi, nie je známy vlastník, opustená vec – jasne dá vlastník najavo, že je vec voľná pre zobrať, stratená vec – nálezca musí hľadať vlastníka, ináč je to krádež.)
- **Zdieľanie hodnôt** – prirodzené – rastliny prinesú úrodu – majiteľ má nárok na plody, pôrod – mláďa nasleduje matku, pracovné – prídavok vzniknutý prácou vlastní majiteľ hlavnej veci, miešané – zasadím na prenajatej pôde svoje obilie – obilie patrí mne.
- **Práca**– akákoľvek ľudská činnosť, ktorá je užitočná pre ľudskú spoločnosť. Všetci ľudia majú prirodzenú povinnosť pracovať. Ľudskou prácou sme podobný na obraz Boží a to tým, že sme povolani pokračovať v stvoriteľskom diele Božom a na ovládnutí zeme. Prácou **oslavujeme dary**, ktoré sme dostali od Stvoriteľa. V tomto kontexte sa ľudská práca stáva jedným z prostriedkov pre dosiahnutie spásy. Každý má právo na hospodárske podnikanie a má mať možnosť čerpať z práce prostriedky na udržiavanie vlastného života, života svojich rodinných príslušníkov a na preukazovanie služby ľudskému spoločenstvu. Je povinnosťou pracovníka (zamestnanca) a spravodlivosťou svedomite vykonávať prácu v zamestnaní, či v poskytovaní služby.
- **Premlčanie** – časom vec zmení vlastníka, ak sa o ňu dobromyseľne stará.
- **Zmluva** –A. dvojstranné – kúpa a predaj, pôžička, uloženie veci, prenajatie, zámena, renta. B. jednostranné – darovanie, prisľúbenie, poistenie, stávka.

Hriechy proti vlastníctvu

- **1. habituálne (dlhodobobo trvajúce):**
nespravodlivosť
- **2. aktuálne (vznikli jednorázovo, teraz):** krivda –
je spojená aj s nespravodlivosťou proti láske
k blížnemu.
- Krádež
- Lúpež
- Poškodzovanie
- *Vykorisťovanie*
- *Úžera*

Vrátenie veci a náhrada škody

- **Vrátenie veci a náhrada škody je povinnosť. Je nutné pre zmierenie sa a pre spásu. Spovedník nemôže dať rozhrešenie keď nedošlo k vráteniu veci a náhrade škody, alebo zaviazaniu sa penitenta k vráteniu veci a vykonaniu náhrady škody.**

Vrátenie veci a náhrada škody

- Dobromyseľný držiteľ – hneď po poznaní pravdy aj hodnotu užívania
- Zlomyselný držiteľ- okamžite, hodnotu užívania a aj škodu majiteľovi veci
- Pochybný držiteľ – *následná pochybnosť* – hľadať pravdu – dobromyseľný držiteľ
 - *Predchádzajúca pochybnosť* - zlomyselný držiteľ

Vrátenie veci a náhrada škody

- **Povinnosť náhrady pri nespravodlivo spôsobenej škode.** Ten, kto nedovolené spôsobuje materiálnu škodu, musí ju nahradiť majiteľovi veci. Musí to byť vedomá, priamo chcená náhrada. Okrem škody má taktiež povinnosť nahradiť aj „úrok“. Pri omyle má povinnosť nahradiť takú výšku škody, akú predpokladal.
- **Pri spôsobení duchovnej škody** (plagiátorstvo, kopírovanie ...) má duchovnú škodu napraviť a materiálne nahradiť majiteľovi veci.
- **Pri vražde** má povinnosť nahradiť všetky škody, kompenzácie, bolestné, nemusí pohrebné.
- **Pri znásilnení** je vinník povinný nahradiť všetku škodu. Pri škode spôsobenej smilstvom je náhradou povinnosť oboch rodičov starať sa o dieťa.
- Pácha škodu a je povinný ju nahradiť v primeranom rozsahu aj ten, **kto súhlasí** s konaním a vykonaním škody. **Lichotník** akoby súhlasil s tvorcom škody je rovnako povinný nahradiť škodu.
- Účastníkom na škode je ten, **kto prijme účasť na ukradnutej veci**, účasť na vykonaní škody, ďalej ten, kto mlčí, nebráni záškodnej činnosti a aj neprezradí záškodníka.
- Existuje povinnosť náhrady **aj pri skupinovom záškodníctve**. Povinnosť nahradiť celú škodu a zodpovednosť je podľa intenzity participácie na vzniku škody. Celú škodu má povinnosť nahradiť tvorca myšlienky, alebo organizátor škody. Ak on nenahradí, povinnosť majú ostatní. Tu majú materiálnu zodpovednosť aj kompetentné authority a politici za svoje rozhodnutia.
- **Vynechať náhradu škody** možno v prípade odpustenia, premlčania, konkurzu – bankrotu, dekrétu Svätého Otca ak ide o poškodené cirkevného majetku.

Špecifiká a ohrozenia dnešnej doby: „hriechy moderného človeka“.

- *Softvér a programy*
- *Piesne, texty, fotky z internetu*
- *Texty zo záverečných a odborných, vedeckých prác*
- *Nesprávne užívanie a nakladanie so spoločným majetkom.* Týka sa to verejnej authority.
- *Zanedbávanie správy verejných (spoločných) materiálnych dohier.*
- *Ekologická – environmentálna zodpovednosť.*
- *Nezriadená túžba a vášeň kupovať stále nové veci.* Možné východisko je „zdieľaná ekonomika“ – spoločné zdieľania auta, bicykla, pracovných nástrojov, bytov a kancelárií.
- *Nedostatok ekonomickej gramotnosti.*
- *Neochota deliť sa s dobrami a neochota pomôcť chudobným.*
- *Hospodárska kriminalita.* Spojená s korupciou vo verejnej, štátnej správe, alebo aj v školstve, zdravotníctve a sociálnych veciach.
- *Krátenie daní – tzv. optimalizácia daní a neplatenie odvodov.* Rôzne daňové podvody, vrátky DPH, nezaplatenie daní a povinných odvodov.
- *Obchodovanie s ľuďmi a prevádzanie utečencov.*
- *Reštitúcie majetkov.* Na Slovensku prebehla **len kompenzácia niektorých krívd** v oblasti majetkovej krivdy spáchanej počas socializmu. Dodnes neprebehla reštitúcia- vrátenie majetkov a kompenzácia škôd.
- *Tvorba cien a cenová trhovú politiku.* Tvorba cien musí spĺňať tieto pravidlá: cena materiálu + výrobné a distribučné náklady + primeraný zisk (zisk, ktorý je natoľko veľký, nakoľko dokáže zabezpečiť slušné živobytie na životnej úrovni zvyklej v oblasti v ktorej žije.)
- *Pozemky a lesy v podielovom vlastníctve.* Predaj a kúpa podielov nie sú častokrát zapísané na listoch vlastníctva.

Záver.

- Všetci veriaci v Krista sa majú snažiť „správne usmerňovať svoje náklonnosti, aby používanie pozemských vecí a lipnutie na bohatstve proti duchu evanjeliovej chudoby neprekážalo v úsilí o dokonalú lásku. Blahoslavení chudobní v duchu (Mt 5, 3) nám zjavuje poriadok šťastia a milosti, pokoja a krásy. Odpútanie od bohatstva je nevyhnutné pre vstup do božieho kráľovstva.

Vypracoval:

doc. Anton Lisník